

Отримано: 6 квітня 2025 р.

Прорецензовано: 25 квітня 2025 р.

Прийнято до друку: 30 квітня 2025 р.

email: viktoriya.lyulka@pdau.edu.ua

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4581-6583>

email: maryna.nazarenko@pdau.edu.ua

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-3537-1149>DOI: [http://doi.org/10.25264/2519-2558-2025-25\(93\)-116-119](http://doi.org/10.25264/2519-2558-2025-25(93)-116-119)

Люлька В. М., Назаренко М. М. До питання використання методу проєктів у процесі організації самостійної роботи при вивченні англійської мови за професійним спрямуванням. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія»*. Острого: Вид-во НаУОА, 2025. Вип. 25(93). С. 116–119.

УДК: 37.091.12:81'243.6

Люлька Вікторія Миколаївна,
кандидат філологічних наук, доцент,
Полтавський державний аграрний університет
Назаренко Марина Миколаївна,
Полтавський державний аграрний університет

ДО ПИТАННЯ ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ ПРОЄКТІВ У ПРОЦЕСІ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ПРИ ВИВЧЕННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ

У статті автори аналізують особливості формування професійної іншомовної компетенції. Основна увага приділяється формам організації самостійної роботи здобувачів вищої освіти в процесі вивчення іноземної мови за професійним спрямуванням. Володіння іноземними мовами стає необхідною навичкою для фахівців різних професій. Самостійна робота відіграє важливу роль в організації освітнього процесу. Метод проєктів розглядається як один із найефективніших способів організації самостійної роботи. Авторами описуються його основні етапи, особливості та переваги. Зазначається, що цей метод сприяє інтеграції знань, розвитку самостійності, критичного мислення та комунікативних навичок студентів. Особливу увагу приділено ролі викладача у створенні сприятливих умов для втілення проєктної діяльності, пропонуються різні форми проєктної роботи. У підсумку зазначається, що метод проєктів є ефективним інструментом для підвищення рівня іншомовної компетенції студентів та їх конкурентоспроможності в іншомовному середовищі.

Мета роботи полягає в дослідженні методу проєктів у процесі підготовки завдань для самостійної роботи студентів при вивченні англійської мови за професійним спрямуванням. Авторами розкриваються сутність цього методу, його особливості, етапи та застосування в освітньому процесі.

У роботі розглядаються такі поняття, як: «іншомовна комунікативна компетенція», «професійне спілкування», «самостійна робота», «освітні технології», «інтерактивне навчання», «метод», «метод проєктів», «критичне мислення».

Формування іншомовної комунікативної компетенції у здобувачів вищої освіти є одним із пріоритетних завдань освітнього процесу на немовних факультетах. Опанування особливостей професійно-ділового спілкування іноземною мовою сприяє взаєморозумінню між фахівцями та забезпечує ефективну комунікацію в професійному середовищі.

Ключові слова: іншомовна комунікативна компетенція, професійне спілкування, самостійна робота, освітні технології, інтерактивне навчання, метод, метод проєктів, критичне мислення.

Viktoriya Lyulka,
PhD in Philology, Associate Professor,
Poltava State Agrarian University
Maryna Nazarenko,
Poltava State Agrarian University

TO THE ISSUE OF USING THE PROJECT METHOD IN THE PROCESS OF ORGANIZING INDEPENDENT WORK WHEN LEARNING ENGLISH FOR SPECIFIC PURPOSES

In the article, the authors analyze the peculiarities of the formation of professional foreign language competence. The main attention is paid to the forms of organization of independent work of higher education students in the process of learning a foreign language for professional purposes. Foreign language proficiency is becoming a necessary skill for specialists in various professions. Independent work plays an important role in the organization of the educational process. The project method is considered one of the most effective ways to organize independent work. The authors describe its main stages, features and advantages. It is noted that this method promotes the integration of knowledge, the development of independence, critical thinking and communication skills of students. Particular attention is paid to the role of the teacher in creating favourable conditions for the implementation of project activities, and various forms of project work are proposed. As a result, it is mentioned that the project method is an effective tool for improving students' foreign language competence and their competitiveness in a foreign language environment.

The purpose of the article is to study the project method in the process of preparing tasks for students' independent work when learning English for specific purposes. The authors reveal the essence of this method, its features, stages and application in the educational process.

The paper deals with such concepts as: "foreign language communicative competence", "professional communication", "independent work", "educational technologies", "interactive learning", "method", "project method", "critical thinking".

The development of foreign language communicative competence in higher education students is one of the priority tasks of the educational process at non-language faculties. Mastering the peculiarities of professional and business communication in a foreign language promotes mutual understanding between specialists and ensures effective communication in a professional environment.

Keywords: foreign language communicative competence, professional communication, independent work, educational technologies, interactive learning, method, project method, critical thinking.

Актуальність теми. Формування іншомовної компетенції здобувачів вищої освіти нефілологічних спеціальностей потребує постійного оновлення та вдосконалення, що зумовлено змінами та новими запитами у сфері професійного

спілкування. Підготовка сучасного фахівця передбачає розвиток таких якостей, як самостійність, креативність, компетентність, здатність ухвалювати рішення, адаптуватися до виробничих умов і викликів, прагнення до професійного зростання, відповідальність, участь у міжнародних програмах професійної інтеграції. Беручи до уваги сучасні суспільні вимоги та стандарти володіння іноземною мовою, основна мета процесу освітнього процесу полягає у формуванні комунікативної компетенції, що дозволить майбутньому фахівцю використовувати іноземну мову як інструмент професійного спілкування. Україна активно інтегрується у світовий освітній простір, що висуває нові вимоги до освітнього процесу. Знання іноземних мов стає необхідністю для фахівців різних галузей. Методисти, викладачі та лінгвісти розробляють ефективні підходи до вивчення іноземної мови з урахуванням професійної спрямованості.

Дисципліна «Іноземна мова за професійним спрямуванням» має свої особливості викладання, а її головним завданням є підготовка висококваліфікованих спеціалістів, здатних ефективно працювати в іншомовному середовищі. Розвиток професійної іншомовної компетенції передбачає не лише оволодіння навичками спілкування, а й уміння орієнтуватися в різних комунікативних ситуаціях, дотримуватися соціальних норм поведінки, враховувати традиції та культурні особливості носіїв мови.

Наразі процес володіння іноземною мовою набуває функціонального характеру. Спеціалісти різних галузей намагаються використовувати іноземну мову як інструмент професійної діяльності.

Вітчизняні та зарубіжні науковці приділяли увагу питанням проєктної методики навчання іноземних мов. Серед них можна виділити роботи П. Гудмана, Ж. Гудледа, Ф. Клейна, В. Кілпатріка, Г. Томаса, Н. Бориско, Н. Скляренка, О. Тарнапольського тощо. Ці дослідження спрямовані на визначення видів проєктів та їх основних характеристик. Вони розробили комплекси вправ для розвитку окремих видів мовленнєвої діяльності на основі проєктів і створили методичні моделі навчання англійської мови. Останнім часом викладачі закладів вищої освіти все частіше застосовують проєктний метод, оскільки, базуючись на комунікативному підході, він сприяє інтеграції знань студентів із різних галузей у процесі розв'язання певних проблем, дозволяє їм практично застосовувати набуті знання та водночас генерувати нові ідеї.

Метою дослідження є аналіз застосування методу проєктів у процесі підготовки завдання для самостійної роботи студентів при вивченні англійської мови за професійним спрямуванням. Автори розкривають сутність цього методу, його особливості, етапи та застосування в освітньому процесі.

Метод проєктів – це дидактичний підхід, що передбачає систему прийомів і способів набуття практичних та теоретичних знань для оволодіння певною професійною діяльністю. Цей метод передбачає досягнення освітньої мети через детальне опрацювання проблеми (технологію), що завершується конкретним, практично зорієнтованим результатом, оформленим у відповідний спосіб. Проєктна методика – це комплекс навчальних методів, які сприяють індивідуалізації освітнього процесу, надаючи здобувачам вищої освіти можливість проявляти самостійність у плануванні, організації та втіленні своєї роботи. Таким чином, метод проєктів у процесі вивчення іноземної мови – це система прийомів, що дозволяє студентам засвоювати мовний матеріал через виконання індивідуальних задач (Костик, 2012: 191).

Метод проєктів виник наприкінці XIX – на початку XX століття в США. Його основи були закладені американськими педагогами Вільямом Герд Кілпатріком та Джоном Дьюї, які підкреслювали важливість навчання через діяльність і реальні життєві ситуації. На початку XX століття метод проєктів почали активно використовувати в аграрних школах США. Учні вирішували реальні проблеми в процесі навчання.

Цей метод дозволяє працювати над реальними проблемами та отримувати практичний досвід.

Відповідно до стандартів здобуття освіти в ЗВО майже 70% навчального навантаження доводиться на самостійну роботу: пошук та відбір потрібної інформації, аналіз різних підходів до вирішення проблем, критичне осмислення матеріалу, уміння формулювати власну точку зору щодо поставлених задач та ін. В сучасному освітньому процесі роль викладача полягає в формуванні позитивного ставлення студентів до вивчення іноземної мови, сприяти оволодінню нею шляхом самостійного набуття знань, вміння працювати з іншомовними джерелами. Він повинен сприяти ефективному спілкуванню, підтримувати студентів у набутті самостійності у визначенні цілей та методів вивчення іноземної мови, забезпечувати методичний супровід освітнього процесу. Задача викладача полягає у створенні умов для взаємного обміну думками, ідеями, творчої та наукової співпраці для опанування всіма видами мовленнєвої діяльності.

Самостійну роботу студентів у рамках курсу іноземної мови слід розглядати як невід'ємну частину загального освітнього процесу. Вона відіграє ключову роль у засвоєнні програмного матеріалу. Значення самостійних завдань постійно зростає, оскільки виконання практичних завдань не може повністю забезпечити її опанування, а лише допомагає подолати труднощі навчання та сприяє подальшому вдосконаленню знань.

На нашу думку, метод проєктів є одним із найефективніших засобів організації самостійної роботи здобувачів вищої освіти. Він стимулює ініціативність, уяву, креативність та розвиток науково-дослідницьких навичок. Цей підхід сприяє розв'язанню ключових дидактичних задач. Вони отримують можливість творчо працювати в межах заданої теми, самостійно здобувати потрібну інформацію. Студенти навчаються критично мислити, прогнозувати результати та ефективно реалізовувати різні форми освітньої діяльності, взаємодіючи між собою та викладачем. У процесі проєктної роботи враховуються їхні інтереси, життєвий досвід, індивідуальні здібності, здатність до командної роботи та колективної відповідальності.

У структурі методу проєктів виділяють такі етапи:

1. Перший етап, який передбачає виділення ключового питання та обговорення можливих варіантів вирішення. Здобувачі вищої освіти розглядають зміст і структуру проєкту, аналізують труднощі, які можуть виникнути в процесі вирішення задачі. Студенти знайомі з досліджуваною проблемою, вони самостійно виділяють і аналізують ключові елементи тексту, після чого обговорюють їх у групі.

2. Другий етап полягає в зборі матеріалів за темою та аналізі отриманих результатів. На цьому етапі студенти проводять інтерв'ю, роблять записи, збирають друковані та візуальні матеріали. Важливо зазначити, що вони поєднують і застосовуватимуть іншомовні компетенції у практичних ситуаціях.

На другому етапі студенти мають можливість вдосконалювати додаткові здібності: розпізнавати лексико-стилістичні особливості англійської мови, розрізняти різні структури речень, прогнозувати зміст дослідження.

У процесі роботи можуть використовуватися різні види діяльності:

1) групові завдання, спрямовані на збір матеріалів. Здобувачі вищої освіти можуть працювати індивідуально, у парах або групах, як в аудиторії, так і поза її межами. Їхня діяльність може включати проведення досліджень, інтерв'ю та пошук інформації за обраною темою;

2) підготовка письмових матеріалів, таких як анкети та карти, необхідні для збору даних;

3) представлення інформації, що передбачає читання записів, пояснення візуального матеріалу та обговорення;

4) оформлення результатів проєктної роботи, що супроводжується дискусіями та уточненням отриманих висновків.

3. Заключний (третій) етап передбачає презентацію отриманих результатів. Він охоплює обговорення та дискусії під час підготовки завдань, так і після завершення проєкту. На цьому етапі роль викладача має консультативний характер та полягає у наданні рекомендацій та коментуванні результатів проєктної роботи. Студенти мають проаналізувати виконане дослідження та самостійно оцінити створений продукт, який може бути представлений у вигляді доповіді, газети, стенду, макету, візуальної карти, презентації, відеоролик, веб-сайт або блог.

Щербина С. В. виділяє наступні критерії оцінювання проєктної діяльності:

– чітке усвідомлення проблеми, обґрунтований вибір теми, практична значущість та важливість виконаної роботи;

– логічність і обґрунтованість запропонованих рішень, підходів та висновків;

– дотримання етапів проєктування, рівень самостійності та завершеність роботи;

– ступінь креативності, оригінальність реалізації та презентації проєкту;

– якість оформлення матеріалів;

– повнота викладення, переконливість, аргументованість;

– рівень теоретичних знань, ерудиція;

– змістовність та аргументованість відповідей на запитання (Щербина, 2014: 522).

Метод проєктів може бути представлений у різних формах залежно від освітніх цілей, тривалості й організації роботи.

Основні форми проєктної роботи можна розподілити за такими категоріями:

1) за тривалістю:

– короткострокові (міні-проєкти) – виконуються за кілька занять або днів;

– довгострокові – тривають від кількох тижнів до кількох місяців.

2) за кількістю учасників:

– індивідуальні – виконує один студент;

– парні – робота в парах;

– групові – до проєкту залучаються декілька учасників;

– колективні – вся група працює над спільним проєктом.

3) за предметною спрямованістю:

– монопредметні – охоплюють лише одну навчальну дисципліну;

– міжпредметні (інтегровані) – поєднують інформацію з різних дисциплін.

4) за способом реалізації:

– інформаційні – збір, аналіз, представлення інформації з певної теми;

– практико-орієнтовані – спрямовані на створення конкретного продукту (макет, презентація, відеоролик тощо);

– дослідницькі – потребують аналізу, експериментів, пошуку нових знань;

– творчі – передбачають мистецьку або інноваційну діяльність (малюнки, оповідання, резюме, відеоролики);

– рольові (ігрові) – студенти виконують певні ролі (моделювання професійної діяльності).

Метод проєктів є ефективним інструментом в процесі вивчення іноземної мови за професійним спрямуванням, оскільки він поєднує практичне застосування мови, розвиток професійних компетенцій та підвищення мотивації студентів.

Методисти виділяють наступні переваги цього підходу до опанування іноземних мов:

1. Застосування мови в реальних умовах.

Студенти працюють над проєктами, пов'язаними з їхньою професійною сферою (розробка бізнес-плану, технічний аналіз, маркетингове дослідження). Це допомагає використовувати фахову лексику та термінологію в контексті.

2. Розвиток комунікативних навичок.

Проєктна діяльність передбачає обговорення, презентації, дискусії, написання звітів. Це забезпечує покращення мовленнєвих навичок студентів.

3. Розвиток критичного мислення та самостійності.

Метод проєктів вимагає аналізу інформації, порівняння різних точок зору, ухвалення рішень та вирішення задач, що важливо для професійного зростання.

4. Інтеграція міжпредметних зв'язків.

Студенти можуть поєднувати знання з різних дисциплін та застосовувати їх в іншомовному середовищі.

5. Мотивація та зацікавленість.

Робота над проєктами передбачає індивідуальний підхід, що максимально наближений до реальних умов. Це викликає у студентів більший інтерес, ніж традиційні форми здобуття освіти.

6. Командна робота та соціальні навички.

Участь у командних та групових проєктах допомагає розвинути вміння працювати в команді, розподіляти завдання та обов'язки (Шалацька, 2018: 210).

Роль викладача в процесі застосування методу проєктів є ключовою. Він повинен ретельно обирати комплекс вправ і завдань, щоб ефективно підготувати здобувачів вищої освіти до втілення проєктної роботи. Викладач зобов'язаний створити оптимальні умови для освітнього процесу та здійснює управління проєктною діяльністю:

– спрямовує діяльність студентів у потрібне русло;

– визначає необхідні види мовної діяльності для кожного учасника;

- забезпечує умови для засвоєння нового матеріалу;
- контролює роботу студентів;
- розвиває навички самоконтролю (Гордєєва, 2009: 28).

Під час вивчення навчальної дисципліни «Іноземна мова (за професійним спрямуванням)» здобувачі вищої освіти можуть виконувати наступні проєктні роботи:

- 1) підготовка та проведення професійної конференції англійською мовою;
- 2) створення відеопрезентації про інновації в професійній галузі;
- 3) розробка рекламної кампанії для іноземного ринку.

Висновки та перспективи подальшого розвитку. Таким чином, проєктна методика дозволяє зробити процес вивчення іноземної мови цікавим, ефективним і максимально наближеним до реальних професійних умов. Перспективи подальшого розвитку цього методу можуть передбачати інтеграцію цифрових технологій, тобто використання онлайн-платформ, інтерактивних методів, штучного інтелекту для створення проєктів, міждисциплінарний підхід для підвищення практичної значущості проєктів, персоналізацію освітнього процесу, адаптованого під індивідуальні потреби здобувачів освіти з урахуванням їхнього професійного спрямування.

Література:

1. Гордєєва А. Й. Як організувати позааудиторну самостійну роботу студентів. *Іноземні мови*. 2009. №2. С. 24–28.
2. Костик Є. В. Особливості навчання сучасної іноземної (англійської) мови на немовних факультетах ВНЗ. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. Серія «Філологічна»: збірник наукових праць. Острого: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2012. Вип. 25. С. 190–193.
3. Тарнопольський О. Б., Кабанова М. Р. Методика викладання іноземних мов у вищій школі: підручник для студ. мовних спец. закладів вищої освіти. Вінниця: Нова Книга, 2020. 384 с.
4. Шалацька Г. М. Флеш-презентації на заняттях з іноземної мови як засіб розвитку міжкультурної комунікативної компетентності. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка (філологічні науки)*. 2018. №7 (321). С. 208–219.
5. Щербина С. В. Застосування проєктного методу у викладанні іноземної мови у вищому навчальному закладі. *Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету імені В. Винниченка: зб. наук. праць*. Серія: Філологічні науки. Мовознавство. Кіровоград: КДПУ імені В. Винниченка, 2014. Вип. 128. С. 519–522.

References:

1. Hordeeva A. Y. Yak organizuvaty pozaaudytornu samostiynu robotu studentiv [How to organize students' extracurricular work]. *Inozemni movy [Foreign Languages]*. 2009. № 2. С. 24–28.
2. Kostyk Ye. V. Osoblyvosti navchannya suchasnoyi inozemnnoyi (angliyskoyi) movy na nemovnykh fakultetakh VNZ [Peculiarities of teaching a modern foreign (English) language at non-linguistic faculties of higher education institutions]. *Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu "Ostrozka akademiya". Seriya "Filolohiya" [Scientific Proceedings of Ostroh Academy National University. Philology Series]*. Ostroh: Vydavnytstvo Natsionalnoho universytetu "Ostrozka akademiia", 2012. Vyp. 25. P. 190–193.
3. Tarnopolskiy O. B., Kabanova M. R. Metodyka vykladannya inozemnykh mov u vyshchiiy skoli: pidruchnyk dlya stud. movnykh spets. zakladiv vyshchoyi osvity [Methods of teaching foreign languages in higher education: a textbook for students of language specialties of higher education institutions]. Vinnytsya: Nova Knuha, 2020. 384 p.
4. Shalatska H. M. Flash-presentatsiyi na zanyattiyakh z inozemnnoyi movy yak zasib rozvytku mizhkulturnoyi komunikativnoyi kompetentsiyi [Flash presentations as a means of developing intercultural communicative competence at foreign language lessons]. *Visnyk Luhanskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka (filolohichni nauky) [Bulletin of Taras Shevchenko Luhansk National University (Philological Sciences)]*. 2018. №7 (321). P. 208–219.
5. Shcherbyna S. V. Zastosuvannya proyektnoho metodu u vukladanni inozemnnoyi movy u vyshchomu navchalnomu zakladi [Application of the project method in teaching a foreign language in a higher education institution]. *Naukovi zapysky Kirovohradskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni V. Vynnychenka: zbirnyk naukovykh prats. Seriya: Filolohichni nauky. Movo-znavstvo [Scientific Proceedings of Kirovohrad V. Vynnychenko State Pedagogical University: a collection of scientific papers. Series: Philological sciences. Linguistics]*. Kirovohrad: Kirovohrad V. Vynnychenko State Pedagogical University, 2014. Vyp. 128. P. 519–522.